

Lausunto

22.1.2024

VN/21641/2023
VN/21641/2023-VM-56

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriön on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta.

Luonnoksessa ehdotetaan, että EU- ja ETA-maiden ulkopuolisilta korkeakouluopiskelijoilta vieraskielisessä tutkintokoulutuksessa perittävien lukuvuosimaksujen tulisi jatkossa kattaa koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Lisäksi opiskelijan oleskeluluvalla maahan tullut säilyisi lukuvuosimaksuvelvollisena, vaikka hän vaihtaisi oleskelulupaansa esimerkiksi työperusteiseksi. Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisättäisiin poikkeus, jonka mukaan tilapäistä suojelua saavat eivät olisi jatkossa lukuvuosimaksuvelvollisia. Muun kuin EU/ETA-alueella suoritetun koulutuksen perusteella hakeville palautettaisiin hakemuksen käsittelymaksu harkitsemattomien hakemusten vähentämiseksi. Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain tilauskoulutusta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin, millä pyritään puuttumaan havaittuihin ongelmiin tilauskoulutuksen järjestämisessä. Lisäksi korkeakouluille säädettäisiin tiedonsaantioikeus hakijan ja opiskelijan sekä heidän perheenjäsentensä oleskelulupatiedoista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2024. Hakemuksen käsittelymaksua koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan 1.8.2025 ja sen jälkeen alkavan koulutuksen osalta. Lukuvuosimaksujen suuruutta koskevat säännökset tulisivat voimaan 1.8.2026 ja sen jälkeen alkavan koulutuksen osalta.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Valtiovarainministeriö toteaa, että esitysluonnos vastaa pääministeri Orpon hallitusohjelman linjauksia. Hallitusohjelman mukaan hallitus etenee kohti EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen täyskattaisuutta. Esitetyillä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muutoksilla on tarkoitus muuttaa EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten maiden kansalaisten opiskelijoiden lukukausimaksut kattamaan koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Luonnoksessa todetaan, että myös keskeisimmät verrokkimaat Ruotsi, Tanska ja Norja ovat ottaneet käyttöön koulutuksen kustannukset kattavat lukuvuosimaksut tälle ryhmälle.

Lukukausimaksujen määräytymistä koskeva muutos kasvattaisi korkeakoulujen rahoituspohjaa. Luonnoksessa todetaan, että OKM:n keräämän tiedon mukaan nykyisin valtaosa maksuvelvollisista opiskelijoista sai korkeakoululta jonkin suuruisen vapautuksen lukuvuosimaksusta tai apurahan. Valtiovarainministeriö kannattaa lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemistä koskevia muutoksia. Lukukausimaksuvelvollisuutta ei jatkossa pystyisi välttämään vaihtamalla oleskelulupaa opintojen aikana esimerkiksi työperusteiseksi.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Valtiovarainministeriö katsoo, että luonnoksen vaikutusarvioita tulisi täydentää Opetushallituksen osalta. Muun kuin EU/ETA-alueella suoritettujen koulutuksen perusteella hakeville palautettaisiin hakemuksen käsittelymaksu. Maksun suorittaminen olisi jatkossa hakemuksen käsittelemisen edellytys. Maksu perittäisiin hakemisen yhteydessä Opintopolussa. Maksujen suuruudesta säädettäisiin Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. OKM:n asetukseen Opetushallituksen ja sen erillisyksiköiden suoritteiden maksullisuudesta sisällytettäisiin säännös hakemuksen käsittelymaksun suuruudesta ja siitä, mihin kohteisiin yhdellä käsittelymaksulla voi hakea.

Hakemuksen käsittelymaksun käyttöönoton myötä Opetushallitukselle syntyisi velvollisuus luoda käsittelymaksua koskeva järjestelmä ja ylläpitää sitä. Luonnostekstiä tulisi täydentää hakemuksen käsittelymaksua koskevan järjestelmän luomisen ja ylläpidon kustannusten osalta. Myös arvio tulevasta henkilöstömenoista olisi hyvä lisätä. Kustannukset on tarkoitus kattaa hakemusmaksujen tuotoilla. Hakemusmaksun suuruutta on mahdollisesti tarpeen arvioida uudelleen, kun Opetushallituksen kustannukset ovat tiedossa.

Lisäksi valtiovarainministeriö katsoo, että Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmän kehittäminen koskien opiskelijoiden oleskelulupahistorian ja -tietojen selvittämistä tulisi kattaa olemassa olevien määrärahojen puitteissa.

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö Mika Niemelä

Neuvotteleva virkamies Sanna Nieminen

Jakelu OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi OKM KTPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Henna Närhi
 OKM KTPO Korkeakoulupolitiikan vastuualue, Maija Innola

VN/21641/2023-VM-56

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: